

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 14/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av fördraget om Kroatiens anslutning till Europeiska unionen och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen samt om upphävande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och republiken Kroatien, å andra sidan

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 november 2012 regeringens proposition om godkännande av fördraget om Kroatiens anslutning till Europeiska unionen och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen samt om upphävande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och republiken Kroatien, å andra si-

dan (RP 138/2012 rd) till utrikesutskottet för beredning.

Utrikesutskottet bad lagutskottet om ett utlåtande i ärendet den 16 november 2012.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Päivi Laivola de Rosière, utrikesministeriet.

Dessutom har ett skriftligt utlåtande lämnats av — justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner fördraget mellan Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Estland, Irland, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Cypern, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Österrike, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland, Sverige, Förena-

de kungariket (Europeiska unionens medlemsstater) och Kroatien om Kroatiens anslutning till Europeiska unionen. Fördraget undertecknades i Bryssel i december 2011. En viktig del av fördraget utgörs av anslutningsakten plus bilagor med villkor för anslutningen och anpassningar i de fördrag som ligger till grund för unionen samt

ett protokoll i en särfråga. Dessutom ingår de avtalsslutande parternas förklaringar i slutakten från signatärstaternas konferens.

Genom anslutningsfördraget blir Kroatien part i fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, sådana dessa fördrag lyder efter ändringar och tillägg. Kroatien omfattas därmed av rättigheterna och skyldigheterna för medlemsstaterna i unionen i enlighet med dessa fördrag samt i enlighet med villkoren i anslutningsfördraget och anslutningsakten.

Anslutningsfördraget träder i kraft den 1 juli 2013, förutsatt att alla parter i anslutningsfördraget har deponerat sina ratifikationsinstrument hos Italiens regering senast den 30 juni 2013. De

nuvarande medlemsstaternas och Kroatiens ratificeringar är följaktligen en ovillkorlig förutsättning för att anslutningsfördraget ska träda i kraft.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget om Kroatiens anslutning till Europeiska unionen som hör till området för lagstiftningen. I propositionen ingår dessutom ett förslag om upphävande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i stabiliserings- och associeringsavtalet med Kroatien som hör till området för lagstiftningen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den dag som anslutningsfördraget träder i kraft. Tidpunkten bestäms genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utrikesutskottet har i ett brev bett lagutskottet yttra sig särskilt om domstolsväsendet och åklagarväsendet.

Allmänt

Kroatien lämnade in sin EU-medlemsansökan i februari 2003 och anslutningsförhandlingarna inleddes i oktober 2005. Förhandlingarna avslutades i juni 2011 och anslutningsfördraget undertecknades i december 2011. Enligt fördraget ska Kroatien bli EU-medlem den 1 juli 2013, om alla medlemsländer har ratificerat fördraget före det.

De gemensamma värden för medlemsstaterna som unionen bygger på räknas upp i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Det land som vill ansöka om EU-medlemskap måste respektera dessa värden och förbinda sig att främja dem. Utifrån erfarenheterna från tidigare utvidgningar har man nu i fråga om Kroatien följt hur dessa villkor uppfylls inom ett särskilt förhandlingskapitel. Kapitlet hänger nära ihop med EU:s område med frihet, säkerhet och rättvisa, förverkligandet av de grundläggande

de rättigheterna och rättsväsendets funktions-sätt. Förhandlingskapitlet öppnades den 30 juni 2010, och tio villkor för att stänga det har ställts på fyra olika sektorer, nämligen 1) rättsväsendet, 2) kampen mot korruption och organiserad brottslighet, 3) grundläggande rättigheter och 4) Kroatiens samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty).

I sin rapport från juni 2011 om Kroatien framsteg ansåg kommissionen att Kroatien uppfyllde fem villkor fullt ut och fem villkor i tillräcklig utsträckning. De fem villkor för att stänga kapitlet som Kroatien enligt kommissionens bedömning bara uppfyllde i tillräcklig utsträckning är rättsväsendets självständighet och oavhängighet, rättsväsendets effektivitet, behandlingen av krigsförbrytelser, flyktingars återvändande och förebyggande av korruption.

Kommissionen kommer i enlighet med artikel 36 i anslutningsfördraget att noga övervaka hur Kroatien förverkligar de åtaganden som landet har ingått under förhandlingarna. Övervakningen ska särskilt inriktas på Kroatiens åtaganden på området rättsväsen och grundläggande rättigheter. Artikel 39 i anslutningsfördraget innehåller en skyddsklausul som kan tillämpas

på Kroatien om det finns allvarliga brister eller överhängande risk för sådana brister i införlivandet eller genomförandet av rättsakter eller åtaganden på områden som gäller frihet, säkerhet och rättvisa.

Det är kommissionens avsikt att noga följa att Kroatien genomför alla behövliga reformer under våren så att landet säkert är förberett för EU-medlemskapets ikraftträdande. Övervakningen av reformerna i Kroatien kommer att fortsätta ända fram till anslutningen. Kommissionen kan i enlighet med skyddsklausulen i artikel 39 vidta lämpliga åtgärder i syfte att åtgärda det uppkomna läget redan före Kroatiens anslutning och också tre år efter anslutningen.

Ett självständigt, oberoende och effektivt rättsväsen

I sin övervakningsrapport från april 2012 bedömde kommissionen att Kroatien har gjort framsteg när det gäller att uppfylla villkoren och åtagandena i fråga om rättsväsen och grundläggande rättigheter, men att landet måste fortsätta att genomföra överenskomna reformer. I oktober 2012 betonade kommissionen att Kroatiens medlemskapsförhandlingar allmänt taget framskrider väl. Kommissionen kräver dock fortsatta åtgärder från Kroatiens sida i fråga om bl.a. rättsväsendets effektivitet, verkställighetslagstiftning och behandlingen av intressekonflikter.

Utskottet instämmer i den här synpunkten. Kroatien måste fortsätta att genomföra strategin och handlingsplanen för reformering av rättsväsendet i syfte att bl.a. ytterligare effektivisera domstolsbehandlingen. Enligt uppgift är antalet civilrättsliga och förvaltningsrättsliga ärenden som väntar på handläggning i domstolarna fortfarande stort, samtidigt som antalet nya ärenden är större än antalet avgjorda ärenden. Kroatien måste också satsa på utveckling av utsköknings-systemet och det nya system med förvaltningsdomstolar som infördes i januari 2012. De brottsbekämpande myndigheterna, åklagarmyndigheterna och domstolarna måste dessutom påvisa faktiska resultat i fråga om utredning, åtal och domstolsbehandling som gäller korruption

och organiserad brottslighet. Bland de viktiga utvecklingsåtgärderna i Kroatien kan också nämnas reformeringen av statens domarråd och riksåklagarrådet. Till de kvarstående viktiga målen hör att utveckla såväl dessa organs självständighet och öppenhet som domstolsväsendets och åklagarväsendets yrkeskompetens och att stärka utnämningsspolycyn.

När det gäller de grundläggande rättigheterna vill utskottet understryka att Kroatien måste fästa särskild vikt vid behandlingen av krigsförbrytelsemål, respekten för de mänskliga rättigheterna och skyddet av minoriteter.

Internationellt rättsligt samarbete

I övervakningsrapporten i oktober 2012 bedömde kommissionen att Kroatien förberett sig väl för medlemskapet i fråga om rättsligt samarbete, men att landet måste fortsätta utveckla lagstiftningen när det gäller civilrättsligt och handelsrättsligt samarbete.

Lagutskottet anser att Kroatien bör stärka samordningen ytterligare inom myndigheternas rättsliga samarbete, även om samarbetet med det europeiska nätverket på privaträttens område har blivit bättre. Detta är viktigt eftersom det internationella civilrättsliga samarbetet blir effektivare när det i och med medlemskapet blir möjligt för medlemstaternas domstolar att ömsesidigt erkänna och verkställa varandras domar, liksom även att ömsesidigt delge handlingar och ta emot bevisning i civil- och handelsrättsliga mål. Också på det straffrättsliga området kommer de rättsliga instrument som man kommit överens om att införa inom EU då fullt ut att tillämpas i Kroatien.

Uppföljning av Kroatiens åtaganden

Lagutskottet anser med tanke på Kroatiens anslutning att det är nödvändigt att landet under våren 2013 uppfyller alla de reformmål, inklusive tidigare överenskomna, som gäller rättsväsendets självständighet och oavhängighet, dess effektivitet, behandlingen av krigsförbrytelsemål, flyktingars återvändande och förebyggande av korruption. Övervakningen av reformerna

måste fortsätta ända fram till anslutningen så att Kroatien säkert är förberett för EU-medlemskaps ikraftträdande.

Ställningstagande

Lagutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 29 november 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
vordf. Stefan Wallin /sv
medl. Antti Lindtman /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Jaana Pelkonen /saml
Arto Pirttilahti /cent

Kristiina Salonen /sd
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd
ers. Anne Louhelainen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Sivonen.